

Halina Wolska

Hieronim Łopaciński w świetle rękopiśmiennych dedykacji odautorskich

Błyły dwa główne powody, dla których Hieronim Łopaciński gromadził swój prywatny księgozbiór. Po pierwsze, był autentycznym miłośnikiem książek, a po drugie, mieszkając w prowincjonalnym mieście, oddalonym od ośrodków naukowych i pozbawionym (z wyjątkiem biblioteki Gimnazjum Lubelskiego) poważnych księgozbiorów, był zmuszony zadbać o własny warsztat naukowy. Zdobywał książki różnymi sposobami. Kupował, zamieniał, pożyczał, otrzymywał w darze, często od autorów, niekiedy zaopatrzone w odręczne dedykacje, mniej lub bardziej lakoniczne. Kartoteka dedykacji, którą dysponuję, i na której się oparłam, powstała w trakcie katalogowania na nowo najstarszych zbiorów Biblioteki (tzw. księgozbioru Łopacińskiego), a dokładniej tej, mniej więcej, połowy księgozbioru, z którą się zetknęłam. Wśród około 4000 dzieł znalazło się ponad 60 egzemplarzy z dedykacjami od autorów, tłumaczy lub wydawców.

Dedykacje mają duży ładunek informacyjny. Kiedy przyjrzymy się im bliżej, okaże się, że możemy z nich dowiedzieć się wiele o osobie obdarowanego, czasem o autorze, a także i o samej książce. Ogólnie rzecz biorąc, możemy mieć do czynienia z odpowiedzią na dwie grupy pytań.

1. Dotyczące proveniencji książki. Dedykacja określa, z całą pewnością, przynależność do zbiorów osoby, która ją otrzymała. Możemy ją potraktować jako znak własnościowy, taki sam, jak: ekslibris, pieczętka, podpis czy nalepka. W tym wypadku dowiadujemy się, że książka była własnością Łopacińskiego. Jest to oczywiste i nie wymaga komentarza.

2. Dotyczące kontaktów Profesora, znajomości, współpracy i charakteru tej współpracy ze współczesnymi mu osobami, szczegółów biograficznych, miejsc, w których przebywał.

W świetle dedykacji Łopaciński jawi się jako ważny autorytet naukowy, człowiek godny poważania, szacunku i sympatii. Jest to wyrażone *expressis verbis* w większości dedykacji. Jawi się także jako człowiek bezinteresowny, wolny od zawodowej zawiści, chętny do pomocy. Podziękowania za różne przysługi od podpowiedzenia czy dostarczenia źródeł po korektę i recenzje są równie częste, jak wyrazy uznania i szacunku. Oczywiście, możemy uznać je za wyłącznie grzecznościowe formułki, ale wydaje się to mało prawdopodobne. Pojawiają się zbyt często, a zresztą są potwierdzone przez inne źródła, takie jak wspomnienia czy korespondencja.

Istotną sprawą były dla Profesora kontakty z rozlicznymi uczonymi polskimi i zagranicznymi. Kontakty te, osobiste i listowne, rekompensowały, podobnie jak własny księgozbiór, oddalenie od ośrodków naukowych. Oparte były na wspólnych zainteresowaniach badawczych, nie pozbawione jednak pewnych akcentów osobistych. Ważnym śladem naukowych przyjaźni są właśnie zachowane, odręczne dedykacje, często obszerniejsze od lakonicznego minimum, zawierające wyrazy uznania, poważania i sympatii, podziękowania za okazaną pomoc, czasem jakiegoś osobiste wspominki. Świadczą one o tym, że relacje między Łopacińskim a ofiarodawcami wykraczały poza poprawną oficjalność. Potwierdzeniem tych relacji jest obszerna, obejmująca kilkaset listów, korespondencja przechowywana w bibliotekach: im. H. Łopacińskiego w Lublinie, PAN w Krakowie i miasta stołecznego Warszawy, z której część została opublikowana.

Łopaciński - uczony, to przede wszystkim etnograf i językoznawca, i z przedstawicielami tych właśnie dyscyplin (ale nie tylko) utrzymywał najżywsze kontakty. Byli to ludzie, którzy w tym czasie tworzyli i reprezentowali polską naukę, osobistości wybitne, ważne i znane do dzisiaj. Z tego powodu dedykacje, jako autografy naukowych znakomitości, stanowią wartość samą w sobie. Książki z odręcznymi dedykacjami nadesłali: Karol

---

¹ J. Starnawski. *Wiadomości o rękopisach Łopacińskiego i dotyczących jego osoby w bibliotekach polskich. (Cz. III Bibliografii Hieronima Łopacińskiego)*. W: *Hieronim Łopaciński i Biblioteka Jego Imienia w Lublinie*. Lublin 1957 s.122-126; A.A. Kryński. *Korespondencja językoznawcza ... z H. Ł.* „Rocz. Hum.” 1962 z. 1 s. 85-150; J. Starnawski. *Korespondencja Jana Łosia z H. Ł.* „Jęz. Pol.” 1965 z. 1 s. 44-63; tenże. *Pięćdziesiąt trzy listy Jana Karłowicza do H. Ł.* „Lud” 1967 cz. 2 s. 585 -598 (i nadb.); tenże. *Aleksander Brückner w świetle korespondencji.* „Ruch Liter.” 1970 nr 2 s. 99-103; tenże. *Listy Mieczysława Karłowicza do H. Ł.* „Rocz. Hum.” 1974 z. 5 s. 71-87. *Językoznawstwo; tenże. Z korespondencji H. Ł. z Adolfem Cernym.* „Prace Filol.” 1979 s. 357-366 (i nadb.).

Appel², Emilian Konopczyński³, Ignacy Chrzanowski⁴, Ludwik Bernacki⁵. Gabriel Korbut⁶, Zygmunt Celichowski⁷, Stanisław Ptaszycki⁸, Jan Baudouin de Courtenay⁹, Teodor Wierzbowski¹⁰, Adolf Dygasiński¹¹.

Bliskie kontakty, naukowe i prywatne, utrzymywał H. Łopaciński z Janem Karłowiczem, etnografem i językoznawcą. Prowadził przez dłuższy czas regularną korespondencję, współpracował z czasopismem „Wisła”, którego Karłowicz był redaktorem, odwiedzał go w Warszawie i kilkakrotnie w Nałęczowie, kontynuował po jego śmierci pracę nad *Słownikiem gwar polskich*, wydał, wspólnie z Erazmem Majewskim, książkę pamiątkową *Życie i prace Jana Karłowicza 1836-1903*. Bliskie kontakty znalazły odzwierciedlenie w dedykacjach; w tym wypadku krótkich i lakonicznych: *Szanownemu Panu H. Łopacińskiemu ofiaruje J. Karłowicz*¹², *Szanownemu H. Łopacińskiemu J. Karłowicz*¹³.

Wspomniany wyżej Erazm Majewski, zaprzyjaźniony z Profesorem przemysłowcem, przyrodnikiem, etnologiem, archeologiem, socjologiem, współpracownikiem na łamach „Wisły”, utrzymujący z profesorem stałą korespondencję, nie jest w swoich dedykacjach tak oszczędny: *Zacnemu i dzielnemu Badaczowi naszej przeszłości H.Ł. w dowód szczerej przyjaźni; Wielmożnemu H. Łopacińskiemu w przyjacielskim upominku od autora; Prof. H.Ł., którego najwyżej poważam z serdecznym, przyjacielskim upominkiem; Szanownemu Panu Hieronimowi w dowód najwyższego poważania i serdecznej życzliwości; Zasłużonemu i niez mordowanemu Pracownikowi na niwie językoznawstwa ojczystego p. Łopacińskiemu składa w hołdzie i w dowód szczerej przyjaźni - autor*¹⁴.

---

² *Psychologia mowy*. Warszawa 1899 sygn. 320805; *Zametki o drevne-pol'skom jazyke*. Warszawa 1880 sygn. 324956.

³ *Podręcznik do nauki języka łacińskiego. Dla kl. III*. Warszawa 1905 sygn. 325015; *Próba objaśnienia sonetów krymskich*. Warszawa 1899 sygn. 320167; *Ksenofont. Wspomnienia o Sokratesie*. Tłum. ... Warszawa 1896 sygn. 321686.

⁴ *Marcin Bielski*. Warszawa 1906 sygn. 320998.

⁵ *W. Shakespeare. Julius Caesar*. Weimar 1906 sygn. 325823.

⁶ *Michał Wiszniewski i spuścizna po nim*. Warszawa 1901 sygn. 320148.

⁷ *Reces graniczny między Wielkopolską ... Poznań* 1900 sygn. 327242.

⁸ *Srednekovyya zapadno-evropejskija povesti ... S.-Peterburg* 1897 sygn. 323294.

⁹ *Materiały dla jużnoslavjanskoj dialektologii i etnografii*. S.-Peterburg 1894 sygn. 326204.

¹⁰ *K" istorii tajnych" obščestv" i kružkov ... Warszawa* 1898 sygn. 323323.

¹¹ *Z siól, pól i lasów*. Warszawa 1887 sygn. 321934.

¹² *Ueber die Kürzung des Anlauts ... Kraków* 1891 sygn. 325811.

¹³ *Gwara kaszubska*. Warszawa 1898 sygn. 322826.

¹⁴ *Początek, przyszłość i koniec ziemi*. Warszawa 1895 sygn. 321272; *Wskazówki do konserwowania przedmiotów starożytnych*. Warszawa 1897 sygn. 325659; *Toporki kamienne z okolic górnego Bugu i Styru*. Warszawa 1895-1898 sygn. 325645; *Słownik nazwisk zoologicznych i botanicznych polskich ... Warszawa* 1889 sygn. 320028; *Drobne prace i notatki ... Warszawa* 1897 sygn. 320484.

Henryk Merczyng, inżynier fizyk i elektrotechnik, z amatorstwa historyk, zwłaszcza historyk protestantyzmu w Polsce, wykładał w Petersburgu, utrzymywał korespondencję z Profesorem. Między innymi korzystał z informacji dotyczących lubelskich arian. Pięć dedykacji jest utrzymanych w serdecznym tonie, wszystkie sformułowane podobnie: *Kochanemu Koledze i Przyjacielowi; Szanownemu Koledze i Przyjacielowi; Koledze Łopacińskiemu w dowód poważania*¹⁵.

W najobszerniejsze i najbardziej kwieciste dedykacje jest zaopatrzony każdy z trzech tomów *Ludu białoruskiego na Rusi litewskiej*¹⁶, autorstwa znanego etnografa Michała Federowskiego (w tomie pierwszym znajduje się także wklejony rękopis listu autora do Profesora: *Czcigodnemu Panu Hieronimowi Łopacińskiemu Wielce Zasłużonemu Pracownikowi na polu folklorystyki polskiej i językoznawstwa dzieło niniejsze, przejęty czcią i głębokim szacunkiem składa autor; Czcinajgodniejszemu Hieronimowi Łopacińskiemu, wielce zasłużonemu pracownikowi na polu nauki ojczyстей, najprzezacniejszemu Rodakowi w dowód wdzięczności serdecznej prace niniejszą w hołdzie poważnym składa autor; Czcinajgodniejszemu Hieronimowi Łopacińskiemu Niestrudzonemu Pracownikowi na niwie wiedzy ojczyстей w uznaniu Jego zasług ofiarowuje autor*.

Otrzymywał również Profesor książki od kolegów w swojej specjalności z wykształcenia - filologii klasycznej. Stefan Cybulski nadesłał pracę o wojsku i wojnach w Grecji, opatrzywszy ją dedykacją: *Szanownemu i kochanemu Kolledze Hieronimowi Łopacińskiemu w dowód uczucia przyjaźni i życzliwości*¹⁷. Natomiast Antoni Mierzyński, profesor filologii klasycznej w Gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu, Szkole Głównej w Warszawie i Uniwersytecie Warszawskim - tłumaczenie Sofoklesa i Neposa: *Hieronimowi Łopacińskiemu w dowód prawdziwego szacunku*¹⁸.

Platformą przyjaźni z Zygmuntem Wolskim, bibliotekarzem Biblioteki Ordynacji Krasieńskich w Warszawie, była wspólna obu panom słabość

---

¹⁵ *Teorya prądu elektrycznego*. Warszawa 1905 sygn. 320470; *Ueber die Bewegung von Flüssigkeiten, Wasser und Petroleum in weiten Röhren*. Leipzig 1890 sygn. 326165; *Imperator" Tiberij*. Varšava 1881 sygn. 323330; *Dumania przyrodnika*. Petersburg 1900 sygn. 321991; *Zbory i senatorowie protestancy w Dawnej Rzeczypospolitej*. Warszawa 1904.

¹⁶ *Lud białoruski na Rusi litewskiej*. T. 1-3. Kraków 1897 sygn. 325340.

¹⁷ *Voennoe delo u drevnich" Grekov"*. S.- Peterburg 1889 sygn. 324466.

¹⁸ *Sophocles. Ajas*. Warszawa 1882 sygn. 323583; *Nepos. Żywoty znakomitych mężów*. Warszawa 1883 sygn. 321998.

do książek. Łopaciński korzystał często ze zbiorów biblioteki. Otrzymał też od Wolskiego druczek bibliofilski *Kuchmistrzostwo. Szczątki druku polskiego z początku XVI wieku* z dedykacją: *Wielce mi drogiemu Hieronimowi Łopacińskiemu składam ten drobiazg w dowód pamięci. Wydawca. 1891*¹⁹. Rok później mówili sobie po imieniu.

Z dedykacji o bardziej osobistym charakterze należy wspomnieć dwie na książkach otrzymanych od Jana Nitowskiego: *Drogiemu Hirkowi Łopacińskiemu tłómacz na pamiątkę ofiaruje*. Druga, obcięta w czasie oprawy nie ma początku, ale jest jeszcze bardziej familiarna: *otrzymuje Hieronim Łopaciński, którego przy okazji autor całuje*²⁰.

Wiadomo, że Profesor zaczął zbierać książki jeszcze w Kaliszu, będąc uczniem gimnazjalnym. Wiadomo też, że w starszych klasach utrzymywał się sam, udzielając korepetycji, między innymi w domu wicegubernatora Rybnikowa. Stosunki między nimi musiały być co najmniej poprawne, skoro korepetytor otrzymał w prezencie paryskie wydanie *Komedii Arystofanesa z dedykacją: Mnogouvažnemu Geronimu Ljudvikoviču Lopatinskamu v „pamjat”, prijazni i uvažanija - Kališ 19 avg. 1879 g. - P. Rybnikov*²¹.

Łopaciński interesował się filologią i etnografią słowiańską (panslawizm), czeską, łużycką, ukraińską, serbską, chorwacką. W czasopiśmie, szczególnie w „Wiśle”, zamieszczał systematycznie przeglądy treści i recenzje czasopism naukowych, głównie rosyjskich i czeskich. Utrzymywał również kontakty z uczonymi z tych krajów. Wśród tych, od których otrzymywał książki z dedykacjami, są: językoznawca i sławista Franciszek Krčec²², bibliotekarz Muzeum Królewskiego w Pradze Cenek Zíbrt²³, Ivan Milčetić²⁴ i wielu uczonych rosyjskich.

Są trzy dedykacje, które upamiętniają pewne wydarzenia z biografii Łopacińskiego. Jedna z nich na książce Władysława Zahorskiego *Ěuma na Litve: Czcigodnemu Panu Hieronimowi Łopacińskiemu na pamiątkę*

---

¹⁹ *Kuchmistrzostwo. Szczątki druku polskiego z początku w. XVI*. Biała Radziwiłłowska - Fryburg 1891 sygn. 323730.

²⁰ *Świętopełk Czech. Wycieczki pana Brouczka*. Tłum. J. Nitowski. Warszawa 1890 sygn. 319857; *Odrodzenie Czech*. Warszawa 1888 sygn. 323459.

²¹ Aristophanes. *Comoediae et perditarum fragmenta*. Parisiis 1838 sygn. 324801.

²² *Modlitewnik Nawojki*. Kraków 1894 sygn. 321844.

²³ *Dejiny kroje v zemich českich*. Praha 1892 sygn. 322880; *Seznam pověr a zvyklosti pohanských z VIII věku*. Praha 1894 sygn. 322868; *Staročeské sbírky „pohádek”*. Praha 1893 sygn. 322812; *Vynašení „smrti” a jeho vyklady...* Praha 1893 sygn. 322811.

²⁴ *Prilozi za literaturu hrvatskich...* Zagreb 1902 sygn. 322880.

jego bytności w Wilnie ofiaruje autor 25 czerwca 1899²⁵. Michał Rawita-Witanowski, autor dziełka *Kłodawa i jej okolice pod względem historyczno-ludoznawczym* korespondował z Łopacińskim, otrzymując sporo rad, jak sam uważał bardzo cennych. Łopaciński recenzował tę książkę. Został też zaproszony do odwiedzenia Kłodawy i z tego zaproszenia skorzystał. Dedykacja o tym wspomina: *Szanownemu Profesorowi H. Ł. na pamiątkę chwil razem spędzonych w Kłodawie z pozdrowieniami śle autor. Kłodawa 21 X 1904*²⁶. Wreszcie trzecia, od doktora Władysława Olechnowicza, psychiatry lubelskiego, a także etnografa i archeologa. Na ofiarowanej Profesorowi książce *Rasy Europy i wzajemny ich stosunek dziejowy* dr Olechnowicz napisał: *Na pamiątkę wspólnych poszukiwań archeologicznych Sz. P. prof. Łopacińskiemu - autor. Lublin 12 kwietnia 1902*²⁷.

Niektóre książki były przysyłane z prośbą o ocenę czy recenzję. Na przykład Adam Babiaczyk pisze na karcie tytułowej: *Czcigodnemu Prof. Łopacińskiemu z pokorną prośbą o łaskawą ocenę - autor. Wrocław 15 VII 1906*²⁸. Są i pośrednicy. Zaprzyjaźniony z Profesorem etnograf i archeolog, redaktor „Gazety Radomskiej” przysłał dziełko *Kunów nad Kamienną* z prośbą: *Szanownemu i kochanemu p. H. Ł. Przesyła jego druh wierny Szczęsny Jastrzębowski i prosi o parę słów do Gazety Radomskiej*²⁹.

Łopaciński musiał być rzeczywiście kimś życzliwym i otwartym na innych, skoro tak dużo dedykacji zawiera podziękowanie za pomoc. Samuel Adalberg, autor *Księgi przysłów polskich*, na ofiarowanym Profesorowi egzemplarzu napisał: *Szanownemu Panu Profesorowi H. Ł. Jednemu z najgorliwszych orędowników niniejszej pracy ofiaruję. S.A. Warszawa 24 grudzień 1894*³⁰. Skądinąd wiadomo, że Łopaciński opracował do *Księgi* wiele przysłów. Stanisław Ciszewski, etnolog, współpracownik „Wisły” zadedykował swoją książkę z *serdeczną podzięką za życzliwą pomoc w pracy*. Książd Karol Dębiński - *w dowód porozumienia, życzliwości i wdzięczności za okazaną pomoc*. Stefan Górski - *w dowód wdzięczności autorskiej*. Książd Ignacy Kłopotowski - *w dowód wdzięczności za pomoc w pracy*. Książd Adolf Pleszczyński - *za pomoc w jej*

---

²⁵ *Čuma v" Litvie*. Wilno 1897 sygn. 324443.

²⁶ *Kłodawa i jej okolice...* Warszawa 1904 sygn. 321873.

²⁷ *Rasy Europy i wzajemny ich stosunek dziejowy*. Warszawa 1901-1902 sygn. 325591.

²⁸ *Lexikon zur altpolnischen Bibel*. Breslau 1906 sygn. 325747.

²⁹ W. Fudalewski. *Kunów nad Kamienną*. Warszawa 1900 sygn. 320725.

³⁰ *Księga przysłów polskich*. Warszawa 1889-1894 sygn. 320574.

wykończeniu. Ludwik Świeszewski – w dowód wdzięczności za wskazówki, pamięć i słowa zachęty. Władysław Witkowski – za łaskawą pomoc w korekcie³¹.

Zofia Antonina Kowerska współpracowała z Łopacińskim w poszukiwaniach etnograficznych, przez kilka lat prowadziła w „Wiśle” przeglądy zagranicznych czasopism. Karłowicz i Łopaciński namówili ją na tłumaczenie *Cywilizacji pierwotnej* Edwarda Burnetta Tylora. W korespondencji prosiła o niemiecki przekład dzieła, co ułatwiłoby jej pracę, ponieważ swoją znajomość angielskiego uważała za „mikroskopijną”. Ostatecznie pierwszy tom Tylora ukazał się w 1896 r. z przedmową Karłowicza. Kowerska na ofiarowanym Łopacińskiemu egzemplarzu umieściła dość lakoniczną dedykację: *Panu H.Ł. od tłumaczki. 9. 11. 96*, natomiast w listach do niego pisała o wdzięczności za pomoc, jakiej jej udzielał³².

Maria Ronikierowa była autorką *Ilustrowanego Przewodnika po Lublinie*, wydanego w 1901 r. pod kryptonimem M.A.R. Autorka w dużym stopniu korzystała z pomocy Łopacińskiego. Podejrzewano nawet, że to on sam jest autorem przewodnika, a Ronikierowa tylko pracę firmuje. Egzemplarz ofiarowany Profesorowi autorka opatrzyła dedykacją: *Szanowny Panie Hieronimie. Twoje dary ofiaruję Tobie jako hołd głębokiego szacunku i czci niezmiennej*³³.

Wśród dedykacji z podziękowaniami, znalazła się i wierszowana. Jest to dedykacja Tomasza Chądzyńskiego na początku tekstu książki *O dostojnym rodzie Piasta*:

*Ślę Ci Panie pracę co chociaż jest pyłem
Przecież będzie śladem, że na świecie żyłem
A że w tem com stworzył dużo Twej zasługi
Wdzięcznem słowem na teraz splacam moje długi*³⁴

---

³¹ S. Ciszewski. *Ognisko. Studium etnologiczne*. Kraków 1903 sygn. 320426; K. Dębiński. *Vade mecum ad infirmos*. Lublin 1894 sygn. 8047; S. Górski. *Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Lublinie 1818-1830*. Warszawa 1905(?) sygn. 327445; I. Kłopotowski. *Lubelski Dom Zarobkowy*. Warszawa 1904 sygn. I-327020; A. Pleszczyński. *Bojarzy międzyrzeccy*. Warszawa 1892 sygn. 323590; L. Świeszewski. *Trzy główne prądy w rozwoju nauk ekonomicznych*. Warszawa 1903 sygn. 321742; Wł. Witkowski. *Zasady matematyczne muzyki*. Warszawa 1887 sygn. 325537.

³² E. B. Tylor. *Cywilizacja pierwotna*. Tłum. Z. Kowerska. T. 1-2. Warszawa 1896-1898 sygn. Zob. też *Korespondencja H. Łopacińskiego (listy od Z. Kowerskiej)*. Bibl. PAN. Kraków sygn. 2270, mikrofilm w WBP sygn. Mf 16.

³³ *Ilustrowany przewodnik po Lublinie*. Warszawa 1901 sygn. 321722.

³⁴ *O dostojnym rodzie Piasta*. Lublin 1900 sygn. 321784.

O Hieronimie Łopacińskim pisano sporo. Bibliografia, zestawiona przez prof. Jerzego Starnawskiego, zamieszczona w publikacji wydanej z okazji jubileuszu pięćdziesięciolecia Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie w 1957 r., liczy 138 pozycji³⁵. W ciągu czterdziestu kilku lat, jakie upłynęły od jej opublikowania, liczba ta zwiększyła się o dalsze, nowsze pozycje, zamieszczane w prasie, głównie o charakterze pryncypalnym lub popularnym³⁶. W dalszym ciągu brakuje obszernej, wyczerpującej, solidnie podbudowanej źródłowo biografii (monografii) Łopacińskiego. Właściwie jest tylko jedna³⁷, napisana przez prof. Araszkiewicza, wydana w 1928 r. Na opracowanie czeka również księgozbiór. Chodziłoby o odtworzenie kolekcji patrona Biblioteki, określenie, w miarę możliwości dokładnie, jakie książki wchodziły w skład jego prywatnych zbiorów. Jeżeli znajdzie się ktoś, kto podejmie pracę nad którymkolwiek z tych tematów, to analiza dedykacji może być dla niego ważnym źródłem naukowym.

---

³⁵ Starnawski. *Bibliografia H. Łopacińskiego*. W: *Hieronim Łopaciński i Biblioteka Jego Imienia...* s. 89-126.

³⁶ Według Katalogu Lublinianów Biblioteki im. H. Łopacińskiego.

³⁷ F. Araszkiewicz. *Hieronim Łopaciński*. Lublin 1928.